

Vedoucí práce:

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.

Zemánek, Vojtěch, *Hodnota skoků: komodifikace a sportizace parkouru*. Praha: UK FHS, 2019, 111 stran.

Diplomová práce V. Zemánka se zabývá parkourem jako jedním z relativně nových „fenoménů“ spojených s neustálým vývojem a proměňováním městského prostoru na jedné straně a stále narůstající variabilitou fyzických či sportovních aktivit ve společnosti na straně druhé. Takto můžeme práci vnímat jako určitý příspěvek k urbánní antropologii a antropologii sportu. Nicméně jádrem Zemánky práce, alespoň teoreticky, je ukázat, jak se z parkurových aktivit postupně vytvářela komodita, resp. jak je parkour stále více a více komodifikován.

Z práce je explicitně zřejmé, že autor se v prostředí parkouru pohybuje přibližně od svých 12-13 let (s. 6) a ačkoli se mu již z různých důvodů nevěnuje aktivně nebo naplno, lze ho považovat za částečného insidera či Zemánkovými slovy za „parkouristu na pomezí“ (s. 48). Tato skutečnost pochopitelně otevírala diplomantovi snadněji cestu do terénu, umožňovala mu uplatňovat (sebe)reflexivní přístup (viz např. zmiňované odkazy na ikonickou práci Loïca Wacquanta), což ale zároveň vyvolávalo jisté vlastní pochybování s ohledem na schopnost udržet si od zkoumaného společenství badatelský odstup (autor mluví o sebereflexivním boji s vlastním předporozuměním terénu, s. 48).

V. Zemánek ostatně vyjadřuje jisté pochybnosti již na začátku své práce, když se snaží o jakési definování nebo přiblížení parkouru čtenáři. Definice parkouru je nejasná (s. 9), ale lze ho přesto poměrně výstižně charakterizovat jedním slovem: *skákání* (s. 12). V této obsáhlejší první části své diplomové práce (*Co je parkour?*, s. 9-43) se autor nejprve zaměřuje na stručnou historii parkouru, kterou se snaží přiblížit pohledem „otců-zakladatelů“ (D. Belle, S. Foucan) této disciplíny, jejíž kořeny nacházíme na jednom z pařížských předměstí. Hlavním sdělením této části je ovšem snaha ukázat, jak se parkour poměrně rychle po svém vzniku začal komodifikovat, proměňovat na (také) komerční aktivitu a vše, co takový proces obnáší. Zemánek zároveň, snad spíše implicitně, naznačuje, že tento proces je v podstatě nevyhnutelný: již téměř od samého vzniku parkouru dochází ke konfliktu mezi otci-zakladateli, přičemž jeden z nich zakládá jako vyjádření určitého nesouhlasu nebo protestu „konkurenční“ disciplínu *freerunning*. Je možná trochu škoda, že se autor příliš na tomto místě nebo v dalších pasážích nezabývá více příčinami a důsledky tohoto rozdělení, které v minulosti potkalo i jiná mnohem masovější sportovní odvětví (viz proces vznikání rugby a fotbalu v Anglii v 19. století apod., jak ukázali Elias s Dunningem, na něž se ale autor jinak několikrát odvolává). V této souvislosti by bylo zajímavé podívat se na tuto problematiku například optikou Bourdieuho výtečné studie o sportu a sociální třídě (jaké sociální podmínky umožnily vytvoření systému institucí a agentů spojených s existencí sportovních nebo volnočasových aktivit a jak se postupně proměňují?). Přímou etnografii parkouru se věnuje ve výborné monografii Thomas Raymen: *Parkour, Deviance and Leisure in the Late-Capitalist City: An Ethnography*. Bingley: Emerald Publishing, 2019, analyzující parkurovou scénu v anglickém Newcastlu v kontextu sociální změny, kapitalistické ideologie atd.

Tato část je zároveň přiblížením teoretických východisek, s nimiž autor pracoval (např. Atkinsonovo nazírání na parkouristy jako flanéry pozdně moderního města (s. 27), sledování parkouru jako komodity (Appadurai, s. 39-40) nebo přímo komodifikace (Kopytoff, s. 42).

V této souvislosti oceňuji autorovu schopnost zkoumat různé „režimy hodnot“, resp. přecházení mezi nimi. Diplomant si tak uvědomuje zjevnou fluidnost či nejednoznačnost celého komodifikačního procesu ve spojitosti s parkourem. Ten je stále silněji komercializován, ale rovněž v některých případech singularizován, tj. vrací se do jakéhosi původního nebo před-komerčního stavu (režimu). Tyto tendence ostatně vidíme (autor o tom též referuje) i u jiných sportovních odvětví (skateboarding, windsurfing aj.), která vznikala jako nespoutaný protiklad k „zavedeným“ (masovějším nebo disciplinovanějším) sportům jako jachting apod., aby se z nich později staly komerční kompetitivní aktivity s rozsáhlou organizační strukturou.

Zemánek zároveň nezkoumá parkour jako takový, ale spíše parkourovou komunitu, jsa si vědom toho (jistě pod vlivem Wacquanta), že trénink parkouru není výlučně záležitostí jedince nebo několika málo jedinců, jak tomu bylo na počátku, ale jde více o skupinový dril, kde se sice každý snaží o jistou kreativitu nebo osobní styl, ale ty jsou již vytvářeny spíše kolektivně než skrze invenci toho kterého parkouristy. Parkour je tedy podobně jako box rovněž sociální (skupinovou) aktivitou, a to patrně v jakémkoli režimu hodnot (viz např. ony stále častější workshopy pro menší děti a teenagery).

V etnografické části, za kterou lze považovat 3. a 4. kapitolu: *Skákání etnograficky* (s. 44-50) a *Procesy komodifikace a sportizace parkouru* (s. 51-97), se autor zaměřuje na popis tréninků, v nichž spatřuje určitý stav komodity a proměnu kontextu provozování parkouru (s. 65) a samotnou komodifikaci pak vidí jako (neustálé) vyjednávání určité podoby disciplíny (s. 66). Zajímavé a přínosné jsou pasáže zabývající se parkourovým oblečením, které má vysoce distinktivní charakter, tj. vytváří určité hranice mezi týmy a jeho příslušníky, je tedy samo komodifikováno. Slabší stránkou této empirické části je autorovo opomenutí propojenosti jinak velmi solidní teoretické základny se zjištěními v terénu. Celý tento oddíl a jeho jednotlivé části pak působí příliš deskriptivně (viz např. jinak zajímavý popis tří kategorií parkourových závodů a napětí parkourové komunity s gymnastickou federací, která usiluje o inkorporaci části parkourových aktivit pod svá křídla apod.). V závěru se autor dopouští menšího interpretačního kotoulu, abych si vypůjčil jeden z jeho expresivních termínů, když píše o hledání autenticity (s. 100). Jak víme, autenticita je velmi nejednoznačný pojem a rovněž v kontextu parkouristů a jejich vidění disciplíny jde o neustálé vyjednávání, re-formulování, proces atd. (příklad: neproblémově autentické mohou být volné tepláky jako výrazná součást parkouristovy identity, nicméně kraťasy, abych použil autorův příklad na jednom místě jeho práce, se mohou za určitých okolností stát autentickou součástí parkouristova outfitu).

Nehledě na některé stylistické prohřešky a nedostatky (viz např. několikrát použité slovo institucionalizace?) a připomínky obsahového rázu považuji diplomovou práci Vojtěcha Zemánka za zajímavý příspěvek k etnografii sportizačních praktik a jejich nejednoznačné komodifikace nejen v městském prostředí a **doporučuji** ji k obhajobě s navrhovaným hodnocením **velmi dobře**.

V Květnici, 10. 6. 2019.

Marek Halbich, Ph.D.